

LH-2020-46594

Instans	Hålogaland lagmannsrett – Dom
Dato	2020-08-17
Publisert	LH-2020-46594
Stikkord	Sivilrett. Gebyr for manuell avlesning av strømmåler. Kontrollforskriften § 1-3 og § 17-6.
Sammendrag	Spørsmål om hjemmel for gebyr for manuell avlesning av strømmåler. En nettkunde som ikke hadde montert AMS-måler fremholdt at kraftselskapet ikke hadde hjemmel til å kreve gebyr for manuell avlesning av måleren. Lagmannsretten fant, som tingretten, at kraftselskapet hadde slik hjemmel. Henvvisninger: Forskrift om kontroll av nettvirksomhet (1999) §1-3, §17-6
Saksgang	Trondenes tingrett TTRES-2019-133788 – Hålogaland lagmannsrett LH-2020-46594 (20-046594ASD-HALO). Om rettskraft
Parter	mot Hålogaland Kraft Nett AS (advokat Andreas Stang Lund).
Forfatter	Lagdommer Frode Stock, lagmann Bjørnar Eirik Stokkan og lagdommer Erik Eldjarn.
Henvisninger i teksten	Energiloven (1990) §7-6 Energilovforskriften (1990) §9-1 Forskrift om kraftomsetning og netjtjenester (1999) §3-3, §3-10, §4-1, §4-5 Forskrift om kontroll av nettvirksomhet (1999) §5-3, §14-2, §17-4 Tvisteloven (2005) §20-2, §20-5, §29-13

Saken gjelder krav om gebyr for avlesning av strømmåler i husstand uten AMS-måler.

Om sakens bakgrunn vises til Trondenes tingretts påankede dom av 09.01.2020:

«Etter forskrift om kraftomsetning og netjtjenester (FOR-1999-03-11-301) § 4-1 er nettselskapene pliktig å installere AMS, som er en automatisk strømmåler, i hvert målepunkt. Frist for å få gjennomført installering av AMS var 1. januar 2019 i henhold til forskriftens § 4-5 første ledd. HLK Nett sendte ut varsel/orienteringsbrev til samtlige kunder om installering av AMS den 10.02.17 og 31.03.17.

Saksøker (heretter saksøker) motsatte seg montering av AMS-måler. Det er ikke fremlagt dokumentasjon fra saksøker som gir grunnlag for fritak.

Saksøkte Hålogaland Kraft Nett AS (HLK) (heretter saksøkte) har sendt saksøker varsel om årlig avlesningsgebyr for måler uten AMS samt fakturaer. Gebyrets størrelse er fastsatt til 3 120 kroner. Saksøker har bestridt at saksøkte har juridisk grunnlag for å ilegge gebyret og har bestridt kravet og ikke betalt fakturaer.»

Etter at forlikrådet innstilte behandlingen av saken, innga (heretter også) stevning til Trondenes tingrett. Hålogaland Kraft Nett AS (heretter også HLK) innga tilsvarende. Tingrettens dom, som er avsagt etter skriftlig behandling, har slik slutning:

1. Hålogaland Kraft Nett AS har hjemmel til å ilegge avlesningsgebyr for manuell avlesning av måleutstyr.
2. dommes til å betale til Hålogaland Kraft Nett AS 3 120 – tretusenetthundreogtjue – kroner i avlesningsgebyr innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dom, i tillegg til forsinkelsesrente fra forfall og til betaling finner sted.

har anket tingrettens dom, og HLK har tatt til motmæle. Lagmannsretten besluttet 15.04.2020 at også ankesaken skulle avgjøres etter skriftlig behandling, jf. tvisteloven § 29-13 første ledd. Partene har inngitt skriftlige innlegg under saksforberedelsen.

har i hovedsak anført:

HLK har ikke hjemmel for å kreve gebyr for manuell avlesning av økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og gir ikke hjemmel til dette, og det finnes heller ikke noen hjemmel i manuelle måler. Forskrift om tariffen (FOR-1999-03-11-302) § 17-6 nettleieavtale med selskapet fra 2007.

Avlesningsgebyr reguleres av forskriften § 14-2 første ledd a (i fastleddet), og utgifter til dette skal inngå som en del av nettleien. Forskriften § 17-6 gjelder tariffing av «særskilte tjenester». Måleravlesning er ikke en slik særskilt tjeneste som kan gi hjemmel til å kreve gebyr, jf. bla. uttalelse fra advokatfirmaet Schjødt til NVE av 20.02.2020.

Etter forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 3-3 annet ledd skal avlesning skje minimum en gang i året. I dette tilfellet har selv innrapportert forbruket i husstanden i 30 år, og dette har fungert godt. Det er ingen grunn til at slik rapportering ikke skulle kunne fortsette også i fremtiden. har dermed oppfylt sin rapporteringsplikt, og HLK er forpliktet til å motta måledata uten ekstra kostnad. Dersom HLK ønsker å sende personell hjem til for å lese av måleren, må de også selv dekke kostnadene for dette. forbruk er ikke atypisk, og en avlesning i HLKs regi vil ikke kunne gi andre opplysninger om forbruket enn de han selv innrapporterer. Avlesningsavgiften er å anse som en uhjemlet straffeavgift HLK ensidig har ilagt på bakgrunn av at han ikke ønsker å ha AMS- måler i huset.

At nettselskapene plikter å montere AMS-målere hos sluttkundene medfører ikke at kundene er forpliktet til å ta imot dem. Uttalelser fra NVE, som HLK har vist til, kan ikke tillegges vekt. NVE kan ikke, gjennom sine føringer for nettselskapene, legge seg bort i den privatrettslige avtalen som gjelder mellom nettselskapet og den enkelte sluttkunden. Nettleieavtalen mellom partene bygger på en forutsetning om at nettselskapet kan overlate avlesningen til kunden, og foreskriver at det er den som eventuelt krever kontroll av måleutstyret selv skal dekke kostnadene ved dette.

Lagmannsretten forstår slik at han opprettholder påstanden fra tingretten:

1. HLK's krav om tilbakevirkende krav har ikke grunnlag. Det er derfor ulovlig og ikke riktig at HLK kan kreve gebyr ved hjelp av § 17-4a og § 17-6.
2. HLK betaler rettsgebyr for Forlikrådet, kr: 1.300,- samt alle utgifter i forbindelse med Tingretten. I tillegg har jeg forsaket timer i et antall av 50 timer og dette kreves det kr: 1.000,- pr time eks mva.

I prosesskrift av 28.05.2020 er det for lagmannsretten videre påstått at Hansen tilkjennes sakskostnader.

Hålogaland Kraft Nett AS har i det vesentlige anført:

Tingrettens legger korrekt til grunn at HLK har hjemmel til å innkreve særskilt avlesningsgebyr fra kunder som, tross tilbud om dette, ikke har villet motta AMS-målere. HLK er forpliktet til å montere slike målere, jf. avregningsforskriften § 4-1.

Gebyrhjemmelen følger klart av kontrollforskriften § 17-6 jf. § 1-3. En «særskilt tjeneste» etter forskriften § 17-6 må være noe som faller utenfor alminnelig drift, eller utenfor alminnelige tjenester som tilbys av selskapet. Når HLK oppfyller myndighetenes krav om å montere AMS-målere hos sluttkundene, må manuell avlesning hos kunder som motsetter seg dette være en særskilt tjeneste. Dette gjøres for å ivareta kravet til kvalitetssikring i avregningsforskriften § 3-10, som pålegger nettselskapene et ansvar for at målerne blir avlest, og at korrekte målerverdier oppgis. Manuell avlesning medfører kostnader til reise, arbeidstid og administrasjon. Gebyret skal fastsettes som en tariff, hvilket medfører at det ikke skal beregnes individuelt for hver enkelt kunde eller sluttbruker.

HLK anser at tariffhjemmelen i kontrollforskriften § 17-6 er tilstrekkelig klar. Bestemmelsen er hjemlet i energiloven § 7-6 og energilovforskriften § 9-1, og hjemmelen er tilstrekkelig klar og presis til at kundene kan forutberegne sin

rettsstilling i tilstrekkelig grad. Det anføres å være enkelt for strømkunden å forutse at det å nekte innmontering av AMS-måler med kommunikasjonsenhet vil medføre at selskapet må utføre en særskilt og tariffbelagt tjeneste. For disse kundene vil automatisk og kontinuerlig måling ikke være mulig. Kraftselskapets eneste mulighet til å ivareta plikten etter avregningsforskriften § 3-10 er dermed å foreta en årlig manuell kontroll av målerstanden. Det ligger innenfor det enkelte nettselskaps eget skjønn å beslutte at det skal foretas slik manuell kontroll.

Reelle hensyn tilsier at det bør kunne kreves gebyr i disse tilfellene. Dersom kunder som motsetter seg montering av AMS-målere ikke kan pålegges gebyr, må kostnaden i praksis dekkes av de øvrige kundene gjennom økt nettleie. HLK er enig med tingretten i at dette ville være svært urimelig ovenfor de kundene som har tatt imot AMS-måler. Også NVEs praksis peker i retning av at kontrollforskriften § 1-6 [skal vel være § 17-6, Lovdatas anm.] hjemler det aktuelle gebyret.

Det er uten betydning for saken hvorvidt sluttkundene har plikt til å la nettselskapet montere AMS-måler i deres anlegg eller ikke, kostnaden det her er snakk om er knyttet til den manuelle kontrollen. har uansett ikke fått fritak fra AMS-måler, jf. avregningsforskriften § 4-1 første ledd bokstav b). Gebyret er ingen straffeavgift, men en tariff ilagt for å dekke de reelle kostnader ved den særskilte tjenesten.

Nettleieavtalen § 5-3 kan ikke forstås slik at den regulerer avlesning av telleverket på måleren. Det bestemmelsen regulerer, er kostnadsfordelingen dersom en av partene ønsker kontrollert om strømmåleren registrerer forbruket korrekt. Da er det den som ønsker slik kontroll som skal bære kostnadene med dette.

HLK har nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Hålogaland Kraft Nett AS tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten.

Lagmannsretten skal bemerke:

Det sentrale spørsmålet i saken er hvorvidt HLK har hjemmel i kontrollforskriften (FOR-1999-03-11-302) § 17-6 til å ilagge gebyr for manuell avlesning av strømmålere hos kunder som, av ulike årsaker, ikke har montert AMS-måler med automatisk forbruksrapportering i sitt anlegg. Bestemmelsen lyder:

«Nettselskapet kan fastsette tariffen for særskilte tjenester hos kunden. Slike tariffen skal reflektere kostnadene forbundet med tjenesten»

«Tariff» er i forskriften § 1-3 definert som «alle priser og annen økonomisk godtgjørelse som konsesjonæren fastsetter for tilknytning til og bruk av elektriske nettanlegg».

Avgjørende for sakens sentrale spørsmål er forståelsen av begrepet «særskilte tjenester» i § 17-6. har anført at bestemmelsen ikke hjemler avlesningsgebyr i et tilfelle som dette, jf. over. Det er blant annet vist til at utgifter til strømavlesning skal dekkes av fastleddet i nettleien, og at bestemmelsen er så vidt formulert at legalitetsprinsippet er til hinder for at den kan hjemle illeggelse av gebyr i dette tilfellet.

Av ordlyden kan utledes at det her er snakk om tjenester som normalt ikke ytes nettselskapets kunder. At det er snakk om en tariff, må slik HLK anfører medføre at kostnaden kunden skal betale ikke skal fastsettes individuelt for den enkelte kunde.

På bakgrunn av ubestridte opplysninger fra HLK, legger lagmannsretten til grunn at det i dag er montert AMS-målere hos ca. 97% av landets private strømkunder. Hos de kundene som har slik måler, rapporteres forbruket i sanntid uten kundens mellomkomst. En manuell avlesning hos de kunder som av ulike grunner ikke har slik måler vil da, rent språklig sett, kunne betegnes som en «særskilt» tjeneste som normalt ikke ytes nettselskapets kunder.

Det foreligger ikke forarbeider til bestemmelsen som kan bidra til forståelsen av begrepet. Lagmannsretten har heller ikke funnet relevant rettspraksis om spørsmålet. Finansklagenemnda har i avgjørelse 01.11.2019 (FINKIN-2019-844) [skal vel være FINKN-2019-844, Lovdatas anm.] lagt til grunn at § 17-6 hjemler slikt gebyr det her er snakk om, og det samme er lagt til grunn av NVE i flere klagesaker og i brev av 02.07.2018, som tingretten har vist til. Disse

uttalelsene har begrenset rettskildemessig vekt, men viser at det i alle fall i forvaltningen foreligger en ensartet praksis om spørsmålet.

Etter avregningsforskriften (FOR-1999-03-11-301) § 3-10 første ledd har nettselskapene plikt til å *«kvalitetssikre måleverdiene og håndteringen av disse gjennom hele måleverdikjeden i sitt nett»*. Dette må blant annet innebære en plikt til å kontrollere at de måleverdier som registreres er korrekte. Nettselskapene har også plikt til å dokumentere denne kvalitetssikringen, som omfatter «hele den måletekniske installasjonen, samt all videre registrering, håndtering, og oversendelse av måleverdier til avregningsansvarlig».

Det fremgår ikke av denne eller andre bestemmelser at nettselskapene har plikt til å reise ut og selv kontrollere målerstanden. Lagmannsretten er imidlertid enig med HLK i at nettselskapene må innrømmes et skjønn når det gjelder hvordan kvalitetssikringsplikten rent praktisk skal ivaretas. For det store flertallet av kundene er kvalitetssikringen en innebygd funksjon i systemet med AMS-målere, som ikke fordrer ytterligere kvalitetssikringstiltak direkte rettet mot kundene. Dette stiller seg annerledes for de kundene som ikke har slik måler, og som må rapportere forbruket manuelt. I tiden før innføringen av AMS-målerne måtte nettselskapene nødvendigvis basere seg på selvrapportering, idet det ikke var praktisk mulig å fysisk kontrollere alle målerne i nettet. Man måtte da, i større grad enn nå, basere kvalitetssikringen på stikkprøvekontroller. Situasjonen i dag er at det som nevnt kun er et fåtall kunder som rapporterer manuelt, slik at fysisk kontroll av disse er en mulighet. Det må da, slik lagmannsretten vurderer det, ligge innenfor nettselskapenes skjønnsmargin å velge å oppfylle kvalitetssikringsplikten på denne måten.

Lagmannsretten er enig med HLK i at reelle hensyn taler for at det bør kunne kreves gebyr i et tilfelle som her, og legger en viss vekt på dette i vurderingen. Som tingretten, ser lagmannsretten det slik at det fremstår som urimelig at kunder med AMS-målere eventuelt gjennom nettleien skulle måtte være med på å betale for kvalitetssikringstiltak hos kunder som ikke har villet motta slike målere. Det fremstår heller ikke som rimelig at nettselskapene skulle måtte akseptere lavere kvalitet på målingene fra kunder uten AMS-måler enn fra kunder med slik måler, jf. det ovenstående.

Lagmannsretten tilføyer at en ikke kan se at legalitetsprinsippet kan være til hinder for den tolking av kontrollforskriftens § 17-6 som er lagt til grunn ovenfor. Saksforholdet her er ikke i kjerneområdet for legalitetsprinsippet. Selv om det i saken er innslag av offentligrettslig regulering er det ikke snakk om inngrep i rettigheter fra statens side, men om forholdet mellom et nettselskap og dets kunde.

Lagmannsretten finner etter dette at HLK har hjemmel for innkreving av gebyr for avlesing av manuelle målere ved fysisk oppmøte hos kunden. Gebyrets størrelse er ikke tema for lagmannsretten.

Etter dette forkastes anken.

Sakskostnader

HLK har vunnet saken, og har i utgangspunktet krav på full erstatning for sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første jf. annet ledd. HLK har krevd erstattet sakskostnader med 87 150 kroner.

Utmåling av erstatning for sakskostnader er regulert i tvisteloven § 20-5 første ledd. Bestemmelsens første og annet punktum lyder:

«Full erstatning for sakskostnader skal dekke alle partens nødvendige kostnader ved saken som ikke særlige regler gir grunnlag for å unnta. Ved vurderingen av om kostnadene har vært nødvendige, legges det vekt på om det ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra dem.»

Kostnadene må altså ha vært nødvendige, og det skal ved denne vurderingen legges vekt på om det ut fra sakens betydning har vært nødvendig å pådra dem.

Dersom det foreligger tungtveiende grunner kan _____, etter en konkret rimelighetsvurdering, helt eller delvis fritas for sakskostnadsansvaret, jf. tredje ledd. Slik lagmannsretten ser det, er det særlig § 20-2 tredje ledd bokstav c) som

er den aktuelle unntaksbestemmelsen i saken her. Som det fremgår av Schei mfl., Tvisteloven kommentarutgave, 2. utgave side 708, ble alternativet i tredje ledd bokstav c) tilføyd under behandlingen i Stortingets justiskomiteé. Bakgrunnen var særlig med tanke på tvister mellom forbrukere og ressurssterke motparter som forsikringsselskaper og banker, samt saker mot det offentlige mv. Slik lagmannsretten ser det, er tvisten mellom Hansen og HLK innenfor rekkevidde av lovgrunnen for unntaksbestemmelsen.

At saken har stor velferdsmessig betydning for den tapende part, og at det er stor forskjell på styrkeforholdet mellom partene, er ikke en tilstrekkelig begrunnelse for å fritta den tapende part for kostnansansvaret, se Schei mfl. side 708. Om saken er av prinsipiell karakter for den sterke parten, og den tapende part har grunn til å få prøvd saken for domstolene, kan ytterligere trekke i retning av at det foreligger et unntak fra erstatningsplikten for sakskostnader.

Lagmannsretten er etter en totalvurdering kommet til at sakskostnadskravet ikke bør bortfalle i sin helhet, men at det bør settes ned. Spørsmålet saken har reist, gjelder som det fremgår over et lite mindretall av HLKs kunder. Dette kan tale for at saken isolert sett ikke har stor betydning for HLK. På den annen side er det likevel tale om et prinsipielt spørsmål som HLK har hatt reelt behov for å få avklart rettslig. HLK nedla ikke påstand om sakskostnader for tingretten. Lagmannsretten ser også hen til at _____ har fremlagt til dels omfattende dokumentasjon og argumentasjon, som det har vært nødvendig for HLK å gjennomgå og kommentere.

Etter dette tilkjennes HLK sakskostnader med 30 000 kroner.

Dommen er enstemmig.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Årsaken er ferieavvikling og øvrige berammelser.

SLUTNING

1. Anken forkastes
2. _____ dømmes til å erstatte Hålogaland Kraft Nett AS sine sakskostnader med 30 000 kroner innen to uker fra forkynnelsen av denne dommen.